

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА АКАДЕМІЯ МУЗИКИ ім. М. ГЛІНКИ

Кафедра «Народні інструменти»

Силабус навчальної дисципліни

**«Диригування
та читання партитур»**

напрямок підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво»

Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво» «Народні інструменти»
Рівень вищої освіти	перший
Ступінь вищої освіти	бакалавр

Дніпро, 2019

Інформація про викладачів

Овчаров Володимир Семенович – доцент кафедри «Народні інструменти»

Контактний телефон: 0963790207 Електрона адреса:

obc1608@ukr.net

Консультації. Очні: можливі за попередньою домовленістю (пн., вт., ср. чт., пт з 10.15 -16.15).

Онлайн консультації: за попередньою домовленістю.

Хмель Наталія Василівна – викладач кафедри «Народні інструменти»

кандидат мистецтв-ва.

Контактний телефон: 0977289677. Електрона адреса:

tusyaband@gmail.com

Консультації. Очні: можливі за попередньою домовленістю (пн., ср. чт. з 11.55 -16.15).

Онлайн консультації: за попередньою домовленістю.

Федотов Юрій Павлович – заслужений артист України, старший викладач кафедри «Народні інструменти»

Контактний телефон: 0954507378. Електрона адреса:

annalopa46@gmail.com

Консультації. Очні: можливі за попередньою домовленістю (пн., ср. чт. з 10.15 -16.15).

Онлайн консультації: за попередньою домовленістю.

Красношлик Володимир Олександрович – викладач кафедри «Народні інструменти».

Контактний телефон: 0951130369. Електрона адреса:

vakrass11@gmail.com

Консультації. Очні: можливі за попередньою домовленістю (пн., вт, чт, пт. з 11.55 -16.15).

Онлайн консультації: за попередньою домовленістю.

Башмакова Наталія Вікторівна – зав.кафедри «Народні інструменти»,

кандидат мистецтв-ва, доцент

Контактний телефон: 0955530893 Електрона адреса:

nbashmakova.7@gmail.com

Консультації. Очні: можливі за попередньою домовленістю (пн. вт. чт. з 11.55 -16.15).

Онлайн консультації: за попередньою домовленістю.

Кікас Вікторія Петрівна – викладач кафедри «Народні інструменти»

Контактний телефон: 0937681962. Електрона адреса:

kikasvika@gmail.com

Консультації. Очні: можливі за попередньою домовленістю (вт. ср. чт. з 11.55 -16.15).

Онлайн консультації: за попередньою домовленістю.

1. Характеристика навчальної дисципліни

«Диригування та читання партитур» відноситься до дисциплін професійної і практичної підготовки і дає можливість отримати додаткову кваліфікацію 2453.2 Керівник оркестру (ансамблю) народних інструментів. Вивчається з I-VIII семестр навчання та входить до атестації здобувачів вищої освіти освітнього ступеню бакалавр за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво». На вивчення дисципліни відведено 9 кредитів ЕКТС; що становить 270 годин запланованого обсягу; з яких 155 годин індивідуальних занять та 155 годин самостійної роботи студента.

В результаті освоєння дисципліни «Диригування та читання партитур» студент повинен володіти професійними компетенціями. На основі отриманих знань і умінь і відповідно до профілю підготовки студент набуває здатності: осягати задум твору, розуміти процес розгортання музичної форми а також роль і значення фразувальних, артикуляційних та інших виконавських знаків; відчувати образність музичного руху, аналізувати, знаходити найбільш яскраві і переконливі варіанти; осягати змістовність та глибину образно-емоційного розвитку твору. У плануванні репетиційної роботи з оркестром, шукати жестові форми вираження музичних образів, знаходити засоби відпрацювання технічно складних відрізків твору; знати важливі загальні основи аналізу музичних творів та закономірностей музичного формоутворення; вивчати стильові особливості музики композиторів-класиків які виникли на певному соціально-історичному підґрунті; мати уяву про жанри, як види музичних творів, історично створених для певного життєвого призначення; прагнути осмислення відтворення музичного змісту а не до формальної його передачі; визначати побудову музичної фрази, підкреслювати її кульмінацію сенсові зв'язки мотивів.

2. Мета і завдання дисципліни

Мета: Підготовка до практичної роботи професійного диригента, спроможного вести активну художньо-творчу діяльність з колективом оркестру / капели бандуристів та педагогічну роботу в навчальних музичних закладах. Виховання всебічно розвинутого та досвідченого професіонала-музиканта.

Завдання:

- вивчення методів самостійної роботи над музичним твором;
- придбання твердих навичок володіння комплексом диригентських виражальних засобів;
- розвиток оркестрового слуху і здібності до контролю звучання оркестру / капели бандуристів в процесі диригування;
- формування диригентсько-вольових якостей, творчих та артистичних здібностей.

В результаті засвоєння дисципліни студент повинен:

Вміти:

- використовувати теоретичні знання та практичні навички придбані у попередньому вивченні предмету «Диригування»;
- на фаховому рівні володіти диригентською мануальною технікою;
- визначити характер драматургійного розвитку форми музичного твору;
- мати навички у пошуках виконавських засобів втілення задуму композитора та його удосконалення;
- користуватися професійною фаховою літературою для музично-теоретичного і виконавського аналізу партитур;
- використати диригування як спосіб музичного виховання музикантів оркестру;
- здійснювати організаційно-диригентську роботу в закладах культури та мистецтва, навчальних закладах;
- планувати та організувати творчу діяльність мистецького колективу, вивчати та оцінювати його потенціал, прогнозувати результати діяльності, намічати шляхи подальшого розвитку;
- розробляти репертуарні плани мистецького колективу, використовувати власні інструментування та аранжування для розширення репертуару;
- організувати репетиційний процес творчого колективу, використовуючи знання психологічних аспектів роботи в колективі, закономірностей спілкування та взаємодії творчих особистостей, норм професійної етики.

3. Загальні та фахові компетентності

- ✓ Навички міжособистісної взаємодії.
- ✓ Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- ✓ Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
- ✓ Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.
- ✓ Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
- ✓ Здатність здійснювати диригентську діяльність.
- ✓ Здатність здійснювати редакторську / менеджерську/ лекторську/ аранжувальну / звукорежисерську діяльність в сфері музичного мистецтва.

4. Програмні результати навчання

- ✓ Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.
- ✓ Володіти методами та навичками оркестрової та ансамблевої гри (ансамблевого / хорового співу), репетиційної роботи та концертних виступів.
- ✓ Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
- ✓ Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.
- ✓ Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики та композиції, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних колективів (оркестру, ансамблю, хору).
- ✓ Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу /диригування / теорії, історії музики / композиції.
- ✓ Володіти базовими знаннями, практичними навичками організаційної та творчої роботи з ансамблевим колективом.

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні основи диригентського виконавства.	4
2	Історія виникнення диригентського виконавства.	5
3	Розвиток теоретичної думки про диригування.	5
4	Відомі світові майстри диригування.	5
5	Метроритмічна координація рухів.	6
6	Робота над удосконаленням диригентського апарату.	6
7	Вивчення партитури оркестру.	10
8	Оркестрова фактура та засоби її втілення у диригуванні.	10
9	Засоби виразу динаміки, штрихів, темпу у диригуванні.	10
10	Музично-теоретичний аналіз творів які вивчаються.	9
11	Диригування музичних творів по клавiру.	10
12	Диригування музичних творів по партитурі.	10
13	Диригування як мистецтво інтерпретації.	8
14	Диригування оркестрових творів класичної та народно-академічної музики.	9
15	Робота над творами запланованими на випускний іспит з диригування у аудиторії у супроводі фортепіано.	10
16	Робота над творами запланованими на випускний іспит з диригування з оркестром / капелою бандуристів.	10
17	Підготовка до оркестрової репетиції / капели бандуристів.	10
18	Підготовка екзаменаційної програми диригування з оркестром / капелою бандуристів.	18
	Разом	155

6. Система, вимоги та критерії оцінювання

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль: Метод усного контролю: співбесіда, перевірка та узгодження глибини теоретичного аналізу музичного твору, колоквиум з участю зацікавлених студентів, обговорення та узгодження проблемних питань, та ін.

Підсумковий контроль: Семестровий контроль проводиться в кінці кожного семестру у формі заліку.

Атестація у формі екзамену у кінці VIII-го семестру. – здійснюється з метою підведення підсумків даного навчального курсу та включає диригування твору крупної форми. та п'єси Оцінювання результатів здійснює екзаменаційна комісія.

Підсумкова (семестрова) оцінка розраховується наступним чином:

Поточні види навчальної діяльності які оцінюються	Коефіцієнт обчислення для підсумкової оцінки (%)
Систематичне відвідування практичних занять з дисципліни диригування	10%
Практичне засвоєння техніки диригування, поточна успішність (усні відповіді під час занять)	20%
Якість самостійних занять; професіональний зріст	10%
Читання партитур	20%
Якість виконання програми семестрового іспиту	40%

За кожен поточний вид навчальної діяльності студент отримує окремі бали (за 100-бальною системою). Підсумкова (семестрова) оцінка вираховується з п'яти видів поточної діяльності студента, кожен з яких має різний коефіцієнт значущості. Для визначення підсумкової (семестрової) оцінки складається сума балів за поточні види навчальної діяльності з урахуванням коефіцієнту значущості кожного виду діяльності.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожного окремого виду навчальної діяльності може бути різний. Критерії оцінювання кожного виду діяльності визначається за такими критеріями:

Види оцінювання	Критерії оцінювання за національною шкалою та ECTS
Систематичне відвідування практичних занять дисципліни «Диригування»	“А”, 5 (90-100 балів) - у випадку систематичних відвідувань практичних занять
	“В”, 4 (82-89 балів) – у випадках несистемних пропусків практичних занять
	“С”, 4 (74–81 балів) - у випадках системних пропусків практичних занять
	“D”, 3 (64–73 балів) – у випадках безпричинної відсутності на практичних заняттях
	“E”, 3 (60–63 балів) – якщо студент відвідав лише 30% практичних занять
	“FX”, 2 (35–59 балів) – якщо студент відвідав лише 20% практичних занять
	“F”, 2 (0– 34 балів) – якщо студент відвідав лише 10% практичних занять, або не відвідував заняття взагалі
Практичне засвоєння техніки диригування, поточна успішність та якість самостійних занять, професійний зріст	“А”, 5 (90-100 балів) – у випадках, коли студент глибоко й впевнено засвоїв весь матеріал, послідовно, логічно вірно його відтворює. Може пов’язати теоретичні та практичні сторони дисципліни, вільно відповідає на нестандартні запитання, показує знання монографічного матеріалу з питання, вірно обґрунтовує наукові поняття, володіє навичками виконання практичних завдань, виявляє вміння самостійно узагальнювати матеріал, не допускає при цьому помилки.
	“В” – у випадку, коли студент добре знає художньо-навчальний матеріал, але ж виконує його без належної відповідальності та чуттєвого насичення творчого процесу, несистематичних і відносно якісних самостійних занять студента та несистемному професійному зрості
	“С”, 4 (74–81 балів) – у випадку, коли студент добре виконує художньо-навчальний матеріал, але не повній мірі розкриває його художньо-образну змістовність шляхом використання усіх прийомів та методів техніки диригування, несистематичних і відносно якісних самостійних занять студента та несистемному професійному зросту
	“D”, 3 (64–73 балів) – у випадках, коли студент засвоїв частково, фрагментарно художній матеріал та припускається помилок щодо відтворення творчого задуму композитора, несистематичних і відносно якісних самостійних занять студента; несистемному

	професійному зросту
	“E”, 3 (60–63 балів) - у випадках, коли студент засвоїв лише основний матеріал, але погано орієнтується в окремих положеннях, припускається помилок або неточностей у формулюваннях, порушує логіку та послідовність у викладенні програмного матеріалу та має складнощі при виконанні практичних завдань.
	“FX”, 2 (35–59 балів) – повне неорієнтування у викладенні програмного матеріалу
	“F”, 2 (0– 34 балів) – повне неорієнтування у викладенні програмного матеріалу. У випадку неспроможності продириувати твір навіть по нотах.
Читання партитур	“A”, 5 (90-100 балів) – у разі якісного читання партитури без помилок, темпових та метроритмічних відхилень.
	“B”, 4 (82-89 балів) – у разі якісного читання партитури без помилок, з деякими темповими та метроритмічними відхиленнями.
	“C”, 4 (74–81 балів) – у разі достатньо якісного читання партитури без помилок, зі значними темповими та метроритмічними відхиленнями.
	“D”, 3 (64–73 балів) – у разі неспроможності прочитати партитуру без помилок, зі значними темповими та метроритмічними відхиленнями.
	“E”, 3 (60–63 балів) – повна неготовність до дисципліни читання партитури
	“FX”, 2 (35–59 балів) – повна неспроможність прочитати партитуру
	“F”, 2 (0– 34 балів) – студент не володіє елементарними знаннями – повна неспроможність прочитати партитуру
Якість виконання програми семестрового іспиту	“A”, 5 (90-100 балів) - у випадках, коли студент глибоко й впевнено засвоїв весь матеріал, послідовно, емоційно, художньо переконливо, логічно й технічно довершено його відтворює.
	“B”, 4 (82-89 балів) - у випадках, коли студент добре знає художньо-навчальний матеріал, але ж диригує без належної відповідальності та чуттєвого насичення творчого процесу.
	“C”, 4 (74–81 балів) - у випадках, коли студент добре виконує художньо-навчальний матеріал, але не повній мірі розкриває її художньо-образну змістовність шляхом використання усіх прийомів та методів техніки диригування.

	“D”, 3 (64–73 балів) - у випадках, коли студент засвоїв частково, фрагментарно художній матеріал та припускається помилок щодо техніки диригування
	“E”, 3 (60–63 балів) - у випадках, коли студент засвоїв лише основний матеріал, але погано орієнтується в окремих положеннях, припускається помилок або неточностей у формулюваннях, порушує логіку та послідовність у викладенні програмного матеріалу та має складнощі при диригуванні програми.
	“FX”, 2 (35–59 балів) - у випадках, коли студент не виразно з помилками вивчив матеріал, втрачаючи у процесі виконання програми елементарні схеми диригування
	“F”, 2 (0– 34 балів) - випадках, коли студент не в змозі виконати поточну програму по диригуванню

Приклад обчислення підсумкової (семестрової) оцінки:

Поточні види діяльності	Бали за поточний вид діяльності	коефіцієнт обчислення для підсумкової оцінки (%)	Формула обчислення з урахуванням коефіцієнту	Бали для підсумкової оцінки
1. Систематичне відвідування практичних занять з дисципліни диригування	90 балів	10%	$90 * 10\%$	9
2. Практичне засвоєння техніки диригування, поточна успішність (усні відповіді під час занять)	90 балів	20%	$90 * 20\%$	18
2. Якість самостійних занять; професіональний зріст	90 балів	10%	$90 * 10\%$	9
3. Читання партитур	90 балів	20%	$90 * 20\%$	18
5. Якість виконання програми семестрового іспиту	100 балів	40%	$100 * 40\%$	40
Підсумкова оцінка	$9 + 18 + 9 + 18 + 40 = 94$ бала			

Примітки. Виконання програми по диригуванню семестрового іспиту яке здається із порушенням термінів без поважних причин, оцінюється на нижчу оцінку (-15 балів). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин відсутності на заняттях (наприклад, хвороба або участь у конкурсах) викладачем можуть бути організовані додаткові консультації за погодженим графіком.

7. Рекомендована література

ОСНОВНА

1. Воєводін В. В. Педагогічні умови становлення творчого потенціалу майбутніх музикантів-виконавців в оркестровому класі : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 — Теорія та методика навчання музики і музичного виховання / В'ячеслав Васильович Воєводін. — К., 2007. — 19 с.
2. Мохонько, А. П. Методика репетиційного процесу : учеб. пособие для студентов муз.-пед. фак. ин-та искусств и культуры / А.П. Мохонько. — Гос. ком. Рос. Федерации по высш. образованию, Кемеров. гос. ин-т искусств и культуры. — Кемерово : Кузбассвузиздат, 1995. — 158 с.

ДОПОМІЖНА

3. Ержемский Г. Л. Психология дирижирования : некот. вопр. исполн. и творч. взаимодействия дирижера с муз. Коллективом / Г. Л. Ержемский. — М. : Музыка, 1988. — 80 с.
4. Казачков С. А. От урока к концерту / С. А. Казачков. — Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1990. — 344 с.
5. Малько Н. А. Воспоминания, статьи, письма / Н. А. Малько ; [общ. ред. А. Н. Раабена]. — Л. : Музыка, Ленингр. отд-ние, 1972. — 383 с.
6. Малько Н. А. Основы техники дирижирования / Н. Малько ; [пер. Б. Малько]. — М. ; Л. : Музыка, 1965. — 220 с.
7. Плужніков В. М. Професія диригента та шляхи її формування в західноєвропейській театральній практиці XIX століття : автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 — муз. мистецтво / Плужніков В. М. — Харківський державний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського. — Харків, 2006. — 16 с.
8. AveMaria. З репертуару ансамблю бандуристів «Чарівниці». Редактор С. Овчарова. — Дніпропетровськ, 2003.
9. Вокальні ансамблі у супроводі бандур. Перекладення та аранжування для ансамблів бандуристів: Навчально-методичний посібник./ С.В. Овчарова. — Дніпро: ЛІРА, 2016.
10. Воріна Л. Кобзарське мистецтво. — Дніпропетровськ, 2004.
11. Герасименко О. Камерні твори для мелодичних інструментів та бандури. — Львів: «ТеРус», 2007.
12. Герасименко О. Ліричні п'єси для бандури. Зб. 2. — Львів, 1997.
13. Герасименко О. Безкрилої любові не буває: Вокальні твори та ансамблі у супроводі бандури. — Львів: ТеРус, 2001.

14. Герасименко О. Народи мені, дівчино, сина: Пісні на слова українських поетів. – США: YVO Prod., 1996.
15. Гей, вдарте в струни, кобзарі. Репертуар бандуриста. Вип 1. Упорядник В. Єсіпок. – Київ: «Техніка», 1999.
16. Герасименко О. – Таїна. Інструментальна композиція для ребра (ная), двох бандур та струнного квартету. – Львів: ТеРус, 2004.
17. Дутчак В. До джерел становлення професійного репертуару для бандури / В. Дутчак // Творчість композиторів України для народних інструментів. – Львів, 2006. –
18. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа): Підручник для вищ. та серед. навчальних закладів. – Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2005.
19. Іваницький А. Українська народна музична творчість. – К.: Муз. Укр., 1990
20. Яценко Л. Державна заслужена капела бандуристів України. – К.: Муз. Україна, 1990

Інформаційні інтернет ресурси.

1. http://resolver.gpntb.ru/purl?docushare/dsweb/Get/Resource-1466/Dirizir_and_dirizersk_praktika_Pr.pdf
2. [http://resolver.gpntb.ru/purl?docushare/dsweb/Get/Resource-2517/Dirizir_and_dirb;trskay_praktika_Pr\(1\).pdf](http://resolver.gpntb.ru/purl?docushare/dsweb/Get/Resource-2517/Dirizir_and_dirb;trskay_praktika_Pr(1).pdf)
3. http://resolver.gpntb.ru/purl?docushare/dsweb/Get/Resource-244/Dudin_dirigirovanie+.pdf
4. http://vivaldi.msuc.org/Gindullin_instr.pdf

Розробник: В.С. Овчаров

Гарант освітньої програми: С. В. Хананаєв